

УДК 336.145.2.

*Даценко А. В., здобувач вищої освіти;
Прямухін Н. В., д-р екон. наук, професор,
в. о. декана факультету інформаційних і прикладних технологій,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: повномасштабна війна, місцеві бюджети, зведені бюджети, фінансування.

Вступ. Від початку повномасштабної війни Державний бюджет та місцеві бюджети мають єдиний вектор – фінансування військової оборони, гарантування безпеки громадян, допомога постраждалим тощо. У структурі видатків пріоритетними вважаються: військовий напрям, утримання військовослужбовців, закупівля військової техніки та боєприпасів, відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури.

Актуальність. В умовах воєнного стану важливим є забезпечення оперативного, належного та безперервного виконання місцевих бюджетів, оскільки саме вони забезпечують основу для формування фінансових потоків та політичних рішень для ведення війни в державі.

Під час воєнного стану голови відповідних територіальних громад мають відповідні повноваження щодо виконання місцевих бюджетів на території, де не ведуться бойові дії, не створено військової адміністрації населеного пункту, і де безпосередньо проходять бойові дії. У випадку, коли в адміністративній одиниці не ведуться бойові дії, голови сільських, селищних і міських рад можуть приймати самостійно рішення щодо передачі коштів з місцевих бюджетів на потреби Збройних Сил України або забезпечення заходів правового режиму воєнного стану (пункт 1 частина 5 статті 9 Закону України «Про правовий режим воєнного стану») [1].

На період війни в Україні структура місцевих бюджетів зазнала істотних змін, порівняно зі структурою довоєнною, оскільки російсько-український конфлікт мав значний вплив на економіку та фінанси країни. До війни частка видатків зведеного бюджету у ВВП змінювалася від 33,8 % (2021 рік) до 37,8 % (2020 рік). Фінансування основних категорій видатків характеризувалося низхідною тенденцією, крім видатків на охорону здоров'я через пандемію і на економічну діяльність внаслідок буму будівництва доріг. Розпочата росією війна переломила усталені тенденції: видатки зросли з 33,8 % у 2021 році до 57,7 % ВВП в січні-серпні 2022 року. Такий приріст значною мірою пояснювався фінансуванням сектору оборони, громадського порядку та безпеки [2].

Від початку повномасштабної війни з'явилися низка проблем у виконанні місцевих бюджетів:

1) зменшення доходів місцевих бюджетів – відбулися суттєві зміни, оскільки місцеві бюджети ще до війни мали неоднорідну картину доходів загалом в Україні, а війна тільки погіршила цю ситуацію;

2) збільшення витрат місцевих бюджетів – на соціальні видатки, на військові витрати, на потреби в реконструкції та відновленні пошкодженої інфраструктури;

3) недостатнє фінансування – зменшення платежів з державного рівня, або перерозподіл бюджетних коштів призводить до недостатнього фінансування місцевих проєктів та програм, що планувалися для розвитку;

4) заборгованість – недостатнє фінансування призводить до заборгованості перед постачальниками, підприємствами та працівниками, що загрожує стабільності фінансового стану місцевих органів влади тощо [3].

Ризики з виконанням місцевих бюджетів у разі продовження війни в Україні насамперед пов'язані зі зменшенням надходжень до бюджетів через зниження економічної активності в зоні конфлікту, втрати платежів податків та інвестицій. Також витрати на соціальні програми для постраждалих від війни, реконструкцію пошкоджених інфраструктурних об'єктів та витрати на підтримку біженців та внутрішньо переміщених осіб. Усі ці фактори можуть створити значні фінансові труднощі для місцевих бюджетів [4].

Висновки

Розглянувши особливості виконання місцевих бюджетів під час війни в Україні, варто зазначити, що перспективними напрямками для усунення проблем є насамперед оптимізація витрат через більш ефективне управління ресурсами та програмами, змінення джерел доходів місцевих бюджетів, підвищення фінансової прозорості, стимулювання економіки та отримання ефективної підтримки від Центрального Уряду.

Список використаних джерел

1. Місцеві бюджети під час війни: що варто знати: вебсайт. URL: <https://law-in-war.org/misczevi-byudzhety-pid-chas-vijny-shho-varto-znaty/> (дата звернення 22.11.2023).
2. Економічна правда. Війна і державні фінанси: скільки потрібно грошей на відновлення і де їх брати: вебсайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/3/693382/index.amr> (дата звернення 28.11.2023).
3. Шулюк Б. С. Проблеми виконання місцевих бюджетів України: наукова діяльність. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/213.pdf (дата звернення 29.11.2023).
4. Обговорення актуальних проблем та ризиків місцевих бюджетів в умовах війни: вебсайт. URL: <https://m.youtube.com/watch?v=xvoeXeaUGRM> (дата звернення 29.11.2023).